THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל

די פאָליטישע וואך

לעצטע וואך איז געפּראָוועט געוואָרען א יאָרצייט, און טראָצדעם וואָס דער יאָרצייט איז א ריין עקאָנאָמישער איז עס אָבער אויך עגן צוזאַמענגעבונדען מיט פאָליטיק. דער אלטער שפּריך פון "אם אין קמח אין תורה", איז אויף דער מאָדערנער שפּראַך איבערגעזעצט געוואָרען, — אז עס איז ניטאָ קיין געלט איז א פאָליטישער קריזיס.

אין דער יאָרצייט וואָס איז לעצטע וואך געפּראָוועט געוואָרען, איז דער יאָרצייט פונ'ם וואָל־סטריט קראַך.

עס איז געווען דעם 29־טען אקטאָבער, 1929, אין א דינסטאג איז עס געווען, ווען איבער'ן וואָל סטריט הימעל האָט זיך באַוויזען דער ערשטער וואָלקן, און עס איז פאָרגעקומען דער ערשטער קראַך. די פריזען האָבען אין יענעם שוואַרצען דינסטאג אָנגעהויבען אזוי צו פאַלען, אז קיינער האָט עס מער ניט געקענט אָפּשטעלען, אין געפאַלען זענען זיי אזוי נידעריג, זיי מען האָט גאָר ניט געקענט טרייסטן, און מיט'ן פאַלען האָט זיך אָנגעהויבען דער עקאָנאָמישער קריזיס אין אמעריקע, און ממילא שיין אויך באַאינפלוסט די גאַנצע וועלט.

איינגענטליך האָט זיך דער עקאָנאָמישער קריזיס אָנגעהויבען נאָך פיל פריער, אָבער מיט'ן פאַלען פון די ווערט־פּאַפּיערען איז עס נאָכמער פאַרשאַרפט געוואָרען. און דער קריזיס איז נאָך גרעסער געוואָרען דורך די אין גאַנצען אָפּגעשטעלטע פאַרמאַכטע מיינונגס־אינדוסטריעס.

ציט זיך דער עקאָנאָמישער קריזיס, פאַרגרעסערט זיך די צאָל אַרבייטסלאָזע, און עס לאָזט זיך גוט פילען אין דער פאָליטיק, ניט נאָר פון די פאַראייניגטע שטאַטען, נאָר אויך פון א סך אַנדערע מדינות און מלוכות, ווייל וואָל סטריט מאַכט פאָליטיק פאַר אַלעמען.

ביי אונז אין קאַנאַדע איז דער טויש אין דער רעגיערונג טייל־ווייז פאַרגעקומען א דאַנק דעם קריזיס, דער זיעג פון די היטלעריסטען אין דייטשלאַנד איז דאָך אויך זיכער א דאַנק דעם, און אזוי קען אויסגערעכענט ווערען א גאַנצע ליסטע.

און אויך אין די פאַראייניגטע שטאַטען דאַרף מען עס שוין מער מיט קיין ליכט ניט זוכען. שטיים יעצט אמעריקע ערב קאָנגרעס וואָלען, און אַלע זאַגען פאַראויס, אז די דעמאָקראַטען וועלען אַרויסקומען די זיעגער, פון קלידזיס "פּראָספּעריטי" איז מען אַריבער צו א האוועור קריזיס, און די פּסיכאָלאָגיע פון דעם וועלער, איז שוין תמיד אזוי, צו בייטען ביי א קריזיס די רעגיערונג, טראַכטענדיג, אפשר וועט בעסער ווערען.

* * *

זיך די פרוי — דאָס ווערטער האָבען אַלע פעלקער איבערגענומען, אזא מזל האָבען געהאַט די פראַנצאָזיזען מיט זייער שפּרוך "שערשע לא פאָס" און ווייזט אויס, אז אַרום דער אַרץ ישראל פראַגע האָט עס אויך ניט געקענט אויסעגבלייבען.

די לעצטע וואָך האָט געבראַכט גענוג נייעס וועגען דעם ווייסען פאַפּיער. און איינע פון די דאָזיגע נייעסען איז אויך געווען, אז דאָרט פאַס־פּיעלד איז גאָר ניט שולדיג, דאָס האָט ער זיך גאָר געלאָזט איבערredען פון זיין פרוי, מרס. סידני וועב, זי האָט עס אים באַאינפלוסט.

און אזוי דאַרף מען אין דער יעצטיגער אַרץ ישראל פאָליטיק אויך זוכען די פרוי, וועלכע האָט פאַרקאַכט א גאַנץ חיבשע קאַשע. פון וועלכער די פאַראייניגטע שטאַטען זוכען זיך נאָך דערווייל צו האַלטען פון דערווייל טעמס. סעקרעטערי סטימסאָן האָט אין פאַרלויף פון דער לעצטער וואָך עטליכע מאָל דערקלערט, אז ער האָט נאָך ניט דערהאַלטען דעם פולען טעקסט, און דאַרויבער קען ער גאָר ניט זאָגען.

דערווייל האָבען זיך אין פאַלעסטינע אַרבייטער־פראַנצאָזיזע אַנגעהויבן אויפגעגטאָן, אפילו לאָרד פאַספיעלד, דער קאָלאָניאַל סעקרעטאַר זוכט זיך צו פאַרטיידיגען מיט דעם, אז זיין "פאָליסי" איז ניט געגען דער באַלפור דעקלעראַציע.

סאָי די פראָטעסטען, און סאָי די אַרויסטרעטונגען פון די ניט־אידען, וועלען זיכער צווינגען די בריטישע רעגיערונג צו עגדערען איר שטעלונג.

און דערווייל איז דער מעקדאָנעלד רעגיערונג ניטאָ וואָס מקנא צו זיין אין א סך הינזיכטען.

אויב ווער איז נאָך געווען אפּטימיסטיש וועגען אויסגאַנג פון דער אימפּעריאַלער קאָנפערענץ, האָט דער לעצטע וואָך באַוויזען, נאָר ניט דערגרייכט ווערען.

איין גוטע טרייסט האָט די וואָך געבראַכט דער רעגיערונג, דאָס וואָס די קאָנסערוואַטיווע רייען זענען צושפּאַרטען. עס איז אמת, אז אויפ'ן קאָנסערוואַטיווען קאָקוס, וואָס איז דאַנערשטאג געהאַלטען געוואָרען אין לאָנדאָן, איז סטעגלי באַלדווין'ס פירערשאַפט באַשטעטיגט געוואָרען פון דאָס ניי, אָבער אַן אומצופרידענהייט תערשט, און אַן אָפּאָזיציע צו אים איז פאַראַן א גאַנץ אָפּענע, וועלכע צעלט זיך ארום פינף און צוואַנציג פראַצענט פון זיין נאָכפאָלגערשאַפט, און דאָס איז גאַנץ ערנסט פאַר דער קאָנסערוואַטיווער פּאַרטיי.

* * *

לעצטע וואָך איז ניט נאָר געווען דער יאָרצייט פונ'ם וואָל סטריט קראַך, נאָר אויך דער יאָרצייט פונ'ם מוסאָליני מאַרש אויף רוים, און דער דאָזיגער פאַשיסטישער יאָרצייט, איז געפייערט געוואָרען, ווי אין די פריער־דיגע יאָרען מיט גרויס פּראַד, א טייל פון וועלכען עס איז אויך געווען מוסאָליני רעדע, וואָס איז פאַרשטייט זיך געווען דיי הייפּט־זאַך. מוסאָליני'ס רעדע איז אין גאַנצען געווען געווען צו אייסלענדישער פאָליטיק, און באַזונדערס האָט ער אין זיין אַרויסטרוט באַטאָנט דעם צושטאַנד אַרום די פריעדענס־אַפּמאַכען. אַנשליסענדיג זיך אין יענע לענדער, וועלכע פאַרלאַנגען אז דער וועראַלאיער אָפּמאַך דאַרף געענדערט ווערען, א זאַך אין וועלכען עס זענען באַזונדערס פאַראינטערעסירט דייטשלאַנד און אונגאַרן.

און ווען מוסאָליני האָט אין זיין פעסט־רעדע געזאָגט, למשל, אזעלכע רייד ווי — "אז היינט זיי געכטען, ווערט דער פרעסטיזש פון פעלקער אַבאַלוט באַשטימט דורך זייער מיליטערישער גלאָריע און באַוואַפענטע מאַכט" — האָט עס געפונען אַן אָפּקלאַנג אין א סך רעגיערונגס־קאַבינעטען, באַזונדערס אין פראַנקרייך. וואו מען איז סאָי זיי סאָי געגען יעדער ענדער רונג פונ'ם ווערסאַילער אָפּמאַך.

די איטאַליענישע לירע, ווי בכלל די איטאַליענישע פינאַנצען, זענען ניט אין קיין איבערגעגנס גלעגענהייט, און לעצטענס האָבען זיך געפירט פאַרהאַנדלונגען אין פראַנקרייך וועגען א הלואה צו איטאַליע, און געהאַפט האָט מען אז דער וועג פון גאָלד וועט אויך פירען צו א פאַרשטענדיגונג וועגען פאָליטישע ענינים, יעצט אָבער שטעלט זיך די זאַך פונקט פאַרקערט, אז מוסאָליני'ס לעצטע רעדע זאָל אויך אָפּשטעלען די הלואה.

ווייל עקאָנאָמיק און פאָליטיק זענען אומצוביילבאַרע זאַכען.

און אין דער צייט ווען די וועלט־פרעסע רעדט און קאָמענטירט וועגען די נייע איטאַליענישע פראַנצאָזיזישע באַציאונגען, איז לעצטע וואָך פאָרגעקומען נאָך א וויכטיגער פאָליטישער אקט, וואָס איז גוגע ביידע לענדער, דער פאָלאָמען אָפּמאַך, וואָס איז געזעצלעך א רעזולטאַט פון דער לעצטער יערינער קאָנפערענץ צווישען די פינף גרויסמאַכטען איז לעצטע וואָך מיט צערעמאָניע אויסגעגעלעגט געוואָרען אין די לאָנדאָנער אַרכיוון אויף דאָנענג סטרים. און דערביי האָבען געגרעדט די פאַרטרעטער פון די דריי לענדער, וועלכע האָבען דעם אָפּמאַך אונטערגעשריבען — אמעריקע, ענגלאַנד און יאַפּאַן — און אין איבעריג מאָל איז דערמאָנט געוואָרען, אז איטאַליע און פראַנקרייך קענען זיך ניט איינסלייכען.

* * *

רעזאָלוציע ווייזט אויס צו זיין אַן אָנשטעקענדע זאַך, און שפּאַנט אריבער פון דרום אמעריקע אזש קיין איראָפּע.

עס איז נאָך ניט אין גאַנצען שטיל מיט'ן אייפשטאַנד אין בראַזיל, דאָך האָט די לעצטע וואָך געוואָרען צו פאַרצייכענען פון א צוגעגרייטען אויפשטאַנד אין גריכענלאַנד, וואָס איז אונטערגעדריקט געוואָרען, א קורצע וואָס איז צוגעגרייט געוואָרען פונ'ם געוועזענעם דיקטאַטאָר, גענעראַל פאַנגאַלאָס.

אין מען זאָגט נאָך אז דער יעצטיגער אַרהינדערט איז ניט געגיג אינטערעסאַנט.

אויסטערלישע נאַמור דערשיינונגען דער־קלעהרט פון דער זויסענשאַפט

פון וואַנען נעהמען זיך די אזוי גע־רופענע טינט־רעגענס, כלומר רע־גענס און פיש רעגענס?

אין דער נאַטור־געשיכטע זענען פאַר־צייכענט אויסטערלישע פאַקטען, וואָס שיינען צו זיין אומגלויבליך, און איינע פון די דאָזיגע אומגלויבליכקייטען זיינען די בלוט־רעגענס, פיש־רעגענס און זשאַבע־רעגענס.

"פאַר'ן דורכשניטליכען מענשען זע־נען די דערמאָהנטע טערמינען ניט אזוי לייכט צו פאַרשטעהן. פאַר דעם וויסענ־שאַפטסמאַן אָבער איז עס א גאַנץ בעקאַנ־טע ערשיינונג, ווייל ער פאַרשט די נאַטור און מוז געפינען די אורזאַכען פאַר ער־שיינונגען. עס איז זיין אויפגאַבע און זיין ליעבלינגס־אַרבייט.

אין "רעקאָרד" פון איינען מיר אַן אינ־טערעסאַנט אַרטיקעל וועגען דעם ענין — און מיר וועלען דאָ פּרובירען איבערגע־בען דעם תכלית, אָבער קורץ כל א פאַר ווערטער וועגען דעם פאַקט גופא.

מיט העכער 100 יאָהר, געגיער גע־רעדט אין 1819 איז אין מאַנטרעאַל אויס־געפאַלען א טינט־רעגען. שוואַרץ ווי טינט און געריכט איז דער רעגען געווען און די איינוואוינער האָבען געוואָרפען א צאָהן אַן א צאָהן, זעהנענדיג ווי די ערד באַרט זיך אין שוואַרצקייט. אויך די כמאַרעס זיינען געווען שרעקליך שוואַרץ, טינט־שוואַרץ.

אין יאָהר 1924 און אין 1928 איז געפאַלען א ווייסער מעהל־רעגען, פאַרדע־קענדיג די ערד אויף כמעט 5 אינטשעס. דער דאָזיגער רעגען האָט געהאַט דעם קאָליר און דעם טעם פון מעהל. האָבען זיך די בהמות געשאַייזט אויף איהם און זענען פעט געוואָרען.

אין יאָהר 582 האָט אָרונטערגעגע־דערט אין פאַריז א בלוט רעגען. א גרויסע צאָהל מענשען האָבען איינגעשטימט זיי־רע קליידער, און האָבען זיך דערשראָקען און זיי אוועקגעוואָרפען.

אין ענגלאַנד, אין געגענד פון קענט, בשעת א שטורם־ווינט איז געפאַלען א זשאַבע־רעגען דער טיפטענהייגער פאַרב, וואָס האָט באַלאַנגט צו לאָרד אויסטער, אין אָנגעפילט געוואָרען מיט פאַרשיעדענע ים־באַשעפענישען, ניט קוקענדיג וואָס דער ים איז ווייט אונוק פון דאָרט.

עס איז אפילו פאַרצייכענט אין דער געשיכטע א פאַקט וועגען א מיינדרעגען, וואָס האָט אַרונטערגעגיסדערט אין 17־טען יאָהרהונדערט. אין פוילען איז געפאַלען א געריכטער זשאַבע־רעגען, און מענשען האָ־בען אויף א ברייטער טעריטאָריע ניט גע־קענט געהן עטליכע שפּאַן סיידען ווי האָ־בען געטראָטען אויף זיי.

ווי אזוי ערקלערט דו ווייסענשאַפט די דאָזיגע ערשיינונגען?

די מעהרסטע געלעהרטע איינגען זיך אויף דער מיינונג, אז די דאָזיגע רעגענס זיינען א רעזולטאַט פון טאָרנאַדאָס און הוראַקאַנען וועלכע זוינען אויס די וואָ־סערען פון טייכען און יס צוזאַמען מיט די באַשעפענישען, וואָס געפינען זיך אין די וואָסערען.

דער טינט־רעגען, למשל, וואָס איז דערמאָהנט פריהער, איז א רעזולטאַט, זאָגען געלעהרטע, פון א טאָרנאַדאָ אין באַוועלדערטע געגענדען. ווי באַוואוסט, ברעכען אויס פון צייט צו צייט וואַלד־פייערען, וואָס פאַרוואַנדלען לאַנגע שטרע־קעס אין בערגעף מיט אש. ווען א שטורם ווינט ברעכט אויס אין אויגלכע געגענדען וועלען די אַשעס אויפגעהויבען ביז צו די כמאַרעס און ווען זיי פאַראייניגען זיך אין דער לופט, אין אויגלכע געגענדען וועלען זיי אַנגעגאָסען ווערען מיט אַ שוואַרץ שוואַרץ.

* * *

דער בלוט־רעגען האָט גאָר אַן אַנדער ערקלעהרונג. א געלעהרטער אין האַאַג, וואו א בלוט־רעגען האָט געגידערט אין יאָהר 1870, האָט געמאַכט א גרינדליכע אונ־טערזוכונג און האָט אויסגעפונען, אז די וואַסערען זיינען פול מיט רויטע מיקראָ־אָרגאַניזמען, וואָס ווערען ניט געזעהען מיט'ן נאַקעטען אויג, אָבער אַן עפּעקט צו מאַכען רויט די וואַסער.

אין סינגאַפּאָר איז אין מאָנאַט פעב־רואַר, פון יאָהר 1861, אויסגעבראָכען א רייכע ערדציטערנישען, נאָך וועלכע עס האָבען נאָכגעפאָלגט געריכטע פון אייגענע אויגען, אז עס איז גוגע ביידע לענדער, דער פאָלאָמען אָפּמאַך, וואָס איז געזעצלעך א רעזולטאַט פון דער לעצט־יערינער קאָנפערענץ צווישען די פינף גרויסמאַכטען איז לעצטע וואָך מיט צערעמאָניע אויסגעגעלעגט געוואָרען אין די לאָנדאָנער אַרכיוון אויף דאָנענג סטרים. און דערביי האָבען געגרעדט די פאַרטרעטער פון די דריי לענדער, וועלכע האָבען דעם אָפּמאַך אונטערגעשריבען — אמעריקע, ענגלאַנד און יאַפּאַן — און אין איבעריג מאָל איז דערמאָנט געוואָרען, אז איטאַליע און פראַנקרייך קענען זיך ניט איינסלייכען.

* * *

רעזאָלוציע ווייזט אויס צו זיין אַן אָנשטעקענדע זאַך, און שפּאַנט אריבער פון דרום אמעריקע אזש קיין איראָפּע.

עס איז נאָך ניט אין גאַנצען שטיל מיט'ן אייפשטאַנד אין בראַזיל, דאָך האָט די לעצטע וואָך געוואָרען א צוגעגרייטען אויפשטאַנד אין גריכענלאַנד, וואָס איז אונטערגעדריקט געוואָרען, א קו־רצע וואָס איז צוגעגרייט געוואָרען פונ'ם געוועזענעם דיקטאַ־טאָר, גענעראַל פאַנגאַלאָס.

אין מען זאָגט נאָך אז דער יעצטיגער אַרהינדערט איז ניט געגיג אינטערעסאַנט.

די איינציגע אידישע אינסטיטוציע וועלכע איז ביי אַלעמען באַליעבט

פון דר. צבי כהן

דר. צבי כהן, דער שרייבער פון דער סעריע אַרטיקלען וועגען נאַציאָנאַל פאַנד, איז א באַקאַנ־טער אידישער שריפטשטעלער און געלעהרטער. דר. כהן איז אין די יונגע יאָהרען געווען אַן „עילוי", געלערענט ביי גרויסע רבנים און „אין ישיבות, דערנאָך געשטודירט אין בערלינער און ווינער אוניווערזיטעטען. געווען טעטיג אַלס בעלעטרעסט און פּובליציסט, פאַרנעהמט זעהר א בכבוד'ן אָרט אין דער אידישער ליטעראַטור און פּרעסע, האָט אַרויסגעגעבען פיעל ווערק, גע־ווען רעדאַקטאָר פון פיעל אי־דישע צייטונגען אין פּוילען. אין אַמעריקע האָט ער מיטגעאַרבייט א לאַנגע צייט אין „טאָג", אין „טאַגעבלאַט". און איז אויך גע־ווען מענעדזשינג עדיטאָר פון „דאָס אידישע פאָלק". זיין דיס־רי אַלס דאָקטאָר פילאָזאָפיע האָט ער באַקומען אין דראַעסדי קאָלעדזש, פילאָזאָפיע. דר. כהן איז יעצט דער עקזעקוטיוו דיי־רעקטאָר פון די מאָנטרעאָלער פאַראייניגטע תלמוד תורה'ס.

רער.

צווישען אַלע אידישע נאַציאָנאַל אינסטיטוציעס פון גאָר דער וועלט, און פון אַלע שאַפונגען און גרינדונגען פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, איז דאָ אייי־גע, וועלכע איז ביי אַלעמען זעהר באַ־ליעבט. די אינסטיטוציע איז פאַקטיש דער איינציגער אידישער אַנשטאַלט וואָס אַלע אידען פון דער גאַנצער וועלט באַ־צעהען זיך צו איהם מיט סימפּאַטיע, ליי־בע און דרך ארץ.

עס איז זיך ניט שווער אָנצושטייפען, וועגען וועלכע אינסטיטוציע עס ווערט דאָ גערעדט. עס איז פאַר יעדען איינער זעהר לייכט צו פאַרשטעהן, אז דאָס דערד זיך דאָ וועגען דעם אידישען נאַציאָנאַל פאַנד.

פאַר'ן נאַציאָנאַל פאַנד איז ניט יעדער איד, אָהן אינסאָנאַהס. אַפילו וועגן איינער האַלט ניט פון ציוניזם, פאַר'ן נאַציאָנאַל פאַנד אָבער ניט עד. די פאַרשידענע גרופּ־פירונגען אין ציוניזם, ווי פּועלציען, צערי ציון, מזרחי, „חשמר הצעיר", די הדסה, רעוויזיאָניסטען און אַלע אַנדערע פאַראייי־נינגען זיך אָפּט אין שאַפען אַן אַלגעמיי־נעם קאָנסיל אום צו אַרבייטען פאַר'ן נאַציאָנאַל פאַנד.

דאָס וואַרט „נאַציאָנאַל פאַנד" ער־וועקט אין יעדען פון אונז א גוטע שטי־מונג, א וואַרעם געפיהל. די וואָס קומען צו אונז אין נאָמען פון דעם נאַציאָנאַל פאַנד, ווערען באַגעגענט מיט ליעבע, מיט רעספּעקט, מיט די וואַרימסטע געפיהלען. פאַרוואָס איז עס אזוי?

עס איז דערפאַר וואָס דער נאַציאָנאַל פאַנד איז טייי געבליבען זיין ציעל וואָס ער האָט זיך געשטעלט, און געהט ניט אָראָפּ פון דער ליניע אויף א האָר. דער ציעל איז געווען און איז: אויסצולייזען די ערד פון אַרץ ישראל, און צו מאַכען אַן אידישע אַרבייטער־קלאַס אויף דער אַרבייט.

די אידייע ווערט פאַרווירקליכט אין דער צייט אַרץ ישראל דורך דעם נאַציי־אָנאַל פאַנד (קרן קימת). דער נאַציאָנאַל פאַנד האָט פעסטגעשטעלט א כלל, אז ער גיט אָפּ קאָלאָניסטען ערד נאָר אין אַרעגע דע, ד. ה. אין אַרעגדע וואָס קאָן איבער־נעהמען אפילו בירושה צו קינדער און קינדס־קינדער. די אַרעגדע ווערט איבערגעגע־בען אויף לייכטע באַדינגונגען. פון ציים צו צייט ווערט אָפּגעשאַצט דער ווערט פון דער ערד, און לויט דעם ווערט ענ־דערט זיך אויך דער פּרייז פון דער אַרעגע־דע. די אויסבעסערונגען וואָס דער קאָ־לאָניסט מאַכט געהען ניט אַריין אין פאַנד. יעדער קאָלאָניסט באַקומט נאָר אזא שטח וואָס ער און זיין פאַמיליע זענען בכח אַליין צו באַאַרבייטען.

אַט די תקנות פאַרזיכערען, אז די ערד וועט שטענדיג בלייבען דאָס אייגענ־טום פון אידישען פאָלק און ניט איבער־נעהמען אין פרעמדע הענט, און אז אידישע הענט וועלען זי שטענדיג באַאַרבייטען. דאָס פאַרזיכערט אויך, אז עס וועט ניט נעמאַכט ווערען קיין שפּעקולאַציע מיט דער ערד. עס ווערט אויך באַוואָרענט, אז ביי איין קאָלאָניסט זאָל ניט זיין צו־פיעל ערד, ווען דאָס קען בעסער אויעק־גענעבען ווערען צו אַן אַנדער קאָלאָניסט וואָס דאַרף האָבען די ערד.

די קאָלאָניסטען וואָס דער נ. פ. באַ־ווען אויף חשבון פון פאַרגרעסערטען ווערט. אויב דער קאָלאָניסט ניט איבער זיין אַרעגדע צו אַן אַנדערען, באַקומט ער באַ־פרידיגונג פאַר די אויסבעסערונגען. אי־בערגעבען די ערד צו אַן אַנדערען קאָן ער נאָר מיט דער הסכמה פון נאַציאָנאַל פאַנד.

די אידייע ווערט פאַרווירקליכט אין דער צייט אַרץ ישראל דורך דעם נאַציי־אָנאַל פאַנד (קרן קימת). דער נאַציאָנאַל פאַנד האָט פעסטגעשטעלט א כלל, אז ער גיט אָפּ קאָלאָניסטען ערד נאָר אין אַרעגע דע, ד. ה. אין אַרעגדע וואָס קאָן איבער־נעהמען אפילו בירושה צו קינדער און קינדס־קינדער. די אַרעגדע ווערט איבערגעגע־בען אויף לייכטע באַדינגונגען. פון ציים צו צייט ווערט אָפּגעשאַצט דער ווערט פון דער ערד, און לויט דעם ווערט ענ־דערט זיך אויך דער פּרייז פון דער אַרעגע־דע. די אויסבעסערונגען וואָס דער קאָ־לאָניסט מאַכט געהען ניט אַריין אין פאַנד. יעדער קאָלאָניסט באַקומט נאָר אזא שטח וואָס ער און זיין פאַמיליע זענען בכח אַליין צו באַאַרבייטען.

אַט די תקנות פאַרזיכערען, אז די ערד וועט שטענדיג בלייבען דאָס אייגענ־טום פון אידישען פאָלק און ניט איבער־נעהמען אין פרעמדע הענט, און אז אידישע הענט וועלען זי שטענדיג באַאַרבייטען. דאָס פאַרזיכערט אויך, אז עס וועט ניט נעמאַכט ווערען קיין שפּעקולאַציע מיט דער ערד. עס ווערט אויך באַוואָרענט, אז ביי איין קאָלאָניסט זאָל ניט זיין צו־פיעל ערד, ווען דאָס קען בעסער אויעק־גענעבען ווערען צו אַן אַנדער קאָלאָניסט וואָס דאַרף האָבען די ערד.

דער נאַציאָנאַל פאַנד איז אַן אינ־ווייניג אין אַלע אַנדערע אינסטיטוציעס פון דער אידישער אַרבייט.

1) זיכערען די אידישע אַרבייט.

2) קאָנטראָלירען די עקספּלואַטאַציע פון דער ערד.

3) ניט דערלאָזען קיין ערד־שפּעקו־לאַציע.

4) זיכערען די אידישע אַרבייט.

5) קאָנטראָלירען די עקספּלואַטאַציע פון דער ערד.

6) ניט דערלאָזען קיין ערד־שפּעקו־לאַציע.

אַט די זעקס פונקטען זענען יעדען איד, פון וועלכער ריכטונג ער זאָל ניט זיין, סימפּאַטיש. ס'זענען־דעקס פונקטען וואָס ריידען צום האַרצען פון יעדען איד.

דר. צבי כהן

אַט די זעקס פונקטען פאָלגט די אָרגאַני־זאַציע פון נאַציאָנאַל פאַנד אויס אויפ־אַן אָפּן אַלע אידען דעם נאַציאָנאַל פאַנד, און אומעטום געפינען זיך זעהר גערן וואָלוכ־טערען וואָס אַרבייטען זעהר טיכטיג צו פאַרבעסערען זיינע אינקונפטען.

דער נאַציאָנאַל פאַנד איז אַבער אויך באַזונדערס באַליעבט דערפאַר וואָס ער שטעהט איבער אַלע גרופּירונגען און אַלע פּאַרטייען. ער מישט זיך ניט אין קיין שום פאָליטישע פראַגען, און אויך ניט אין די אָרגאַניזאַציע פראַגען פון ציוניזם. פאַר איהם איז פאַראַן נאָר איין ציעל: אויסצולייזען די ערד פון ארץ ישראל, אַלע אַנדערע זאַכען אינטערעסירען איהם ניט. דערפאַר איז דער נאַציאָנאַל פאַנד באַזונדערס אזוי הויך געשעצט ביי אַלע, ווייל דאָס איז א ציוניסטישער ווינקעל וואָס איז פריי פון אַלע ציוניסטישע פּאַרטיי פאָליטיק און פאַרשידענע ריי־סענישען וועגען די אָרגאַניזאַציע פאָרמען. דאָס איז א ווינקעל, וואו עס איז גלייך דער ציוניסט מיט דעם מזרחי, די הדסה מיט דעם פּועל ציון, דער צערי ציון'ס מיט'ן רעוויזיאָניסט, און אפילו פאַר'ן אינקומטיוצע. און ער וועט באַטאַראַכטען וואָס עס קאָן געטאָן ווערען צו העלפען די סיטואַציע.

מיט'ן טלית און תפילין אין האַנט געפונען א גרוי־זאַמען טויט

פון לעמבערג שרייבט מען:

א טראַגישער פאַל וואָס האָט פאַר־אורזאַכט א טיפען טרויער צווישען דער לעמבערגער אידישער באַפעלקערונג איז פאָרגעקומען דעם לעצטען פרייטאג. אויף א טראַגישען אופן איז אומגעקומען דער לעמבערגער אָנגעזעהענער בעל הבית, דער קהלה־ראַטמאַן ה' רחמיאל האַלפּערן.

האַלפּערן איז אויפגעשטאַנען נאָכ־פריה, צלייך ווי אַלע טאָג, גענומען טלית און תפילין אונטער דעם אָרעם און זיך נעלאָזט געהן דאַוונען. ניט פאַראויסגע־זעהן האָט דער טראַגיש אומגעקומענער, אז דער טויט וועט איהם אויפ'ן וועג באַ־געגענען און איהם אויעקנעמען אויף אַזאַ גרויזאַמען אופן.

ניט ווייט איז האַלפּערן געגאַנגען, ווען ער איז אַרויס פון הויז וואו ער האָט געוואוינט אויף קאַזשימיעשאַווסקי נאַס, און געוואָלט אריבערגעהן די נאַס, איז דערווייל אָנגעקומען א טראַוואַי און איהם אַרונטערגענומען אונטער די רעדער. האַל־פּערן איז שווער פאַרוואונדעט געוואָרען. די רעטונגס־סטאַציע האָט איהם אָפּגע־פיהרט אין אַלגעמיינעם שפּיטאָל, אָבער נאָך פאַר דער אָפּעראַציע האָט דער טראַ־גיש אומגעקומענער אויסגעהויבט זיין נשמה.

ירחמיאל האַלפּערן איז געווען א בעל־זעה חסיד. דער בעלזער רבי האָט איהם לעצטענס באַזוכט אין לעמבערג, און אויף ראש השנה איז ה' האַלפּערן געווען אין בעלז. ה' האַלפּערן איז אויך געווען א גבאי אין א לעמבערגער שוהל.

אַ וועט אינספּעקטירען איבערגעפאַקטע דזשיילס

ענטפערענדיג אויף קלאַגען וואָס זע־נען נאָכמאַכט געוואָרען אז דער בוראָוואיש אינדוסטריעל פאַרס, איז איבערגעפאַקט, האָט האָג. לעפּאָלד מעקאָולי, דער פּראָ־ווינציעלער סעקרעטאַר נעכטען דערקלערט אז ער וועט קירצלייך אינטערזוכען די טאָרגישען אופן אין מוסאָליני'ס איטאַליע.

די לינקע פּועלי־ציון האָבען פאַר־ענטליכט פאָלגענדען קאָמוניקאַט:

„אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן וואהל בלאָק פון „בונד" מיט די „פּועלי ציון" רעכ־טע, שרייבט מען כסדר וועגען דעם בלאָק מיט די פּועלי ציון, ניט דערמאָנענדיג גע־ניג מיט יועלבער ריכטונג פון דער פאַר־טיי דער בלאָק איז פאַקטיש געשלאָסען געוואָרען, כדי אזוי אַרום אַרייַנצוברענ־גען א צוזאַמישונג אין די וועהלער דרייַ זען".

דערביבער ווייזט דער וואהל קאָמי־טעט פון די לינקע פּועלי ציון אָן, אז זיי געהען צו די וואהלען אין אַן אַנדער שום פאַרבינדונג מיט דעם „בונד", די ליסטע פון פּועלי ציון לינקע טאַנ־דעם נומער 6.

* * *

אין די אַרעסטען דויערען ווייטער.

לויט א פאַראָרדנונג פון דער פאַר־קוראַטאָר אין טהאָרן, איז אַרעסטירט גע־וואָרען דער געוו. פּעפּעעסישער דעפּאָטאַט סטאַניסלאַוו בעהרינג.

בעהרינג ווערט באַשולדיגט אין פאַר־שפּרייטען אַנטי מלוכה'שע אויפרופען אין באַליידיגען די פערזאָן פון מאַרשאַל פעל־סודסקי.

לויט א באַפעהל פון אויספאָרשונגס־ריכטער איז קראַקא איז באַפרייט געוואָר־דען פון טורמע די קראַקאָווער פּעפּעעס־שע טוערין העלענע יאַנוש, א קאַנדידאַ־טין אויף דער פ.פ.ס.־ליסטע אין קראַקאָ.

גלייך נאָך איהר באַפרייאונג איז דער פרוי יאַנוש ווידער אַרעסטירט געוואָרען און איז אינגעזעצט אין טורמע. פרוי יאַ־נוש יועדט באַשולדיגט אין מלוכה פאַר־ראַטן.

פון ווילנא מעלדעט מען, אז דאָרט זענען ווידער דורכגעפירט געוואָרען א רייהע רעוויזיעס.

אין רעזולטאַט פון די רעוויזיעס, זענען אַרעסטירט געוואָרען עטליכע צעהנ־דליג פּערזאָן אַלס באַשולדיגטע אין פיה־

דער צופלאַ

אין ציוויי וואָכען ארום, דעם 16־טען נאָוועמבער, וועלען די בירגער פון פו... וועהלען א נייעם סיים. די וואהל קאַ... פאַנגע אין שוין אריינגעטרעטען אין... לעצטער פאַזע. עס זענען שוין אריינ... טראָגען געוואָרען סיי די אַלגעמיינע ק... דידאַטען ליסטעס פאַר'ן נאַנצען לאַנד... אזוי גערופענע מלוכה'ליסטעס, סיי... קאַנדידאַטען ליסטעס פאַר יעדען באַ... דערען וואהל קרייז. צוויי וואָכען א... פאַרבליבען פאַר דער אַגיטאַציע, און... אַגיטאַציע ווערט געפיהרט מיט דעם... לען ברען.

אויף דער אידישער נאַס איז ד... קאַמף באַזונדערס היים און שטורמיש.

די פינף אריינגעטראָגענע ליסטעס... ווייטס די שטאַרקסטע סימפּאַטיע און... קומט וואָס אמאָל מעהר אָנהענגער... קאַנדידאַטען ליסטע נומער 17 פון „בל... צו פאַרטיידיגען די רעכט פון אידיש... פאָלק" (ציוניסטישער בלאָק). די ערשט... קאַנדידאַטען פון דער ליסטע זענען... באַקאַנטע קעמפער פאַר די רעכט פון... אידען אין פּוילען: יצחק נרינבוים, פאַרבשטיין און אדוואָקאַט א. האַרטגלאַס.

לויט די באַרייכטען, וועלכע ד... צענטראַלער וואהל־קאָמיטעט פון ד... בלאָק באַקומט פון אַלע שטעדטער... שטעדטלאַך פון פּוילען, הערשט אומעט... צווישען דער אידישער באַפעלקערונג... באַציאָנסטערטע שטימונג פאַר דעם בלאָ... אין פיעל וואהל־קרייזען טרעטען צו... דעם בלאָק פאַרשידענע אַנדערע אידיש... אָרגאַניזאַציעס און גרופּירונגען, ווייל א... גיבען זיך אָפּ א קלאָרען דין וחשבון, ... די איינציגע אידישע ליסטע, וואָס ה... שאַנסען דורכצופיהרען דעפּוטאַטען, א... די ליסטע נומער 17 און אַלע אַנדערע אַ... דישע ליסטעס האָבען פון אויסקויפען פון... זיכטען אויף מאַנדאַטען.

צווישען די פאַרשטעהער פון צוויי... טישען בלאָק מיט די דייטשען פון לאַדזש... קריין איז געשלאָסען געוואָרען א... מאַך צו די קומענדיגע סיים וואהלען.

לויט דעם דאָזיגען אָפּמאַך וועלען... די ערשטע, דריטע, פינפטע א. אז... קאַנדידאַטען אין די קרייזען לאַד... שטאַרק, פּלאַצ, אַלייש און וואַרשאַוער... קרייז זיין אידען, די צווייטע, פיערטע... זעקסטע א. אז. וו. קאַנדידאַטען אין... דאָזיגע קרייזען וועלען זיין דייטשען.

פון דער צוויטער ליסטע אין דער... די באַזונדערע וואהל־קרייזען פאַרטיי... געוואָרען אויף פאָלגענדע אופן:

אין דער שטאָדט לעמבערג, אין סטאַניסלאַ־ווא־אוער וואהל־קרייז — געוו. דעפּוטאַ... דר. אַזמאַרין, אין טאַרנאָפּאָלער וואה... קרייז דר. בריסטינער, אין זאַטשעווער... וואהל־קרייז — דר. פעדערבוש, אי... וואהל־קרייז סטרי — דר. פ. האַטש... שטרייר.

* * *

עס האָבען די רעכטע „פּועלי ציון"... אין פּוילען געשלאָסען א בלאָק מיט דע... „בונד" צו די וואהלען. דאָס האָט ארויס... גערופען שאַרפע פּראָטעסטען אין ד... ציוניסטישע קרייזען.

דיי ליגקע פּועלי־ציון האָבען פאַר... עפענטליכט פאָלגענדען קאָמוניקאַט:

„אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן וואהל בלאָ... פון „בונד" מיט די „פּועלי ציון" רעכ־טע, שרייבט מען כסדר וועגען דעם בלא